वास्तविकाः साधवः

◆ सि.एस्.आर्. लिङ्गारेड्डी, उत्तराखण्ड

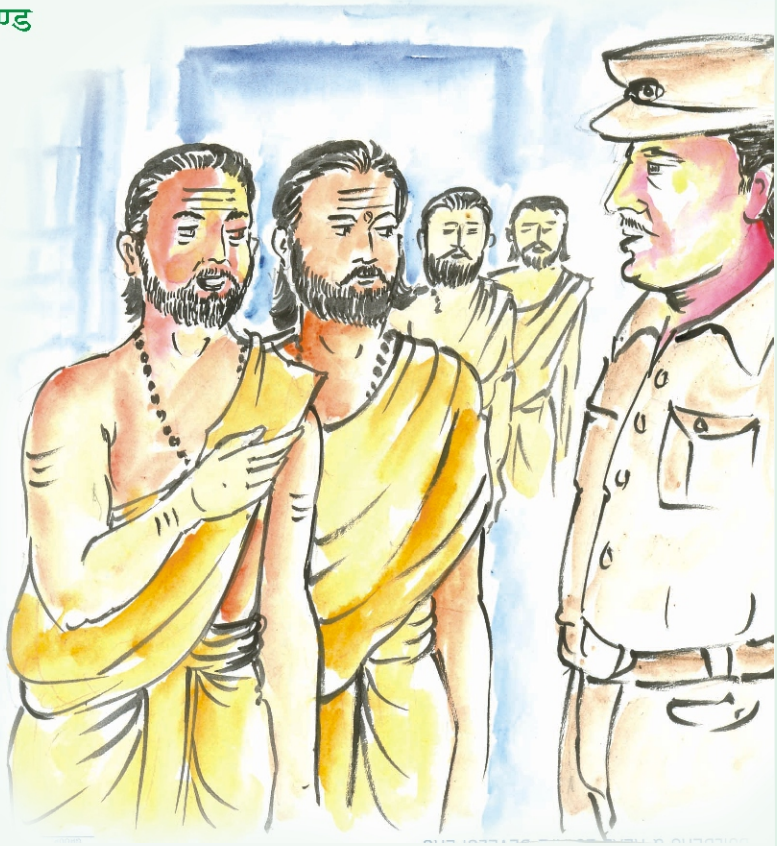

केभ्यश्चित् वर्षेभ्यः पूर्वं दशमितः विरागिसाधूनां कश्चन गणः चित्रकूटतः मथुरां प्रति प्रस्थितः । सर्वेऽपि तत्रत्याः ऊर्ध्वपुण्ड्रधारिणः जटाभिः शोभमानाः च आसन् । ते रेलस्थानके रेलयानम् आरूढवन्तः । यानस्थैः यात्रिभिः तेषां विषये महान् आदरः दर्शितः । उपवेशनाय स्थानं तैः सारल्येन लब्धम् । एवं सन्तोषकारकं वातावरणं निर्मितम् आसीत् तत्र ।

स्वल्पे एव काले चिटिकानिरीक्षक-दलेन तत्र उपस्थितम् । आरक्षकाः अपि तैः सह आसन् । क्रमशः ते सर्वेषाम् अपि चिटिकां परीक्षितवन्तः । सुखेन उपविष्टवतां साधूनां समीपम् आगत्य तैः विनयेन उक्तम् - ''आर्याः ! स्वीया यात्राचिटिका दर्श्यताम्'' इति ।

तदा ते साधवः अवदन् - ''अस्माकं पार्श्वे चिटिका भवितुं न अर्हति । वयं तु साधवः । चिटिकां विना प्रयाणम् अस्माकम् अनुमतं स्यात् एव'' इति ।

चिटिकानिरीक्षकदलेन आरक्षिणः निर्दिष्टाः यत् सर्वेऽपि एते साधवः कारागारं प्रति नेयाः इति । सर्वेऽपि ते साधवः महान्तं हाहाकारं पौनःपुन्येन विहितवन्तः ।

तदा आरक्षकनिरीक्षकेण उक्तम् - ''एतेषु केचन असाधवः अपि स्युः । अतः सर्वान् एतान् कारागारं नीत्वा एतेषु के वस्तुतः साधवः इति परीक्ष्य ये साधवः स्युः ते एव मोचनीयाः, अन्ये तु धर्तव्याः'' इति । तच्च आरक्षिणः अङ्गीकृतवन्तः ।

ततः सर्वानपि तान् साधून् परस्परं रज्ज्वा बद्ध्वा आरक्षकाः जनपदकारागारं प्रति नीतवन्तः । तत्र च ते साधवः उच्चैः चीत्कृतवन्तः - ''अस्माकं बन्धनं कथं युज्येत ? अस्याम् एव रात्रौ वयं सर्वेऽपि इतः मुक्ताः स्याम'' इति ।

तदा तान् सर्वान् अपि आहूय आरक्षकनिरीक्षकेण उक्तम् - ''भवत्सु ये तिपुण्ड्रम् अपसारयेयुः, ये च कण्ठे धृतां रुद्राक्षमालां भञ्जयेयुः तान् एव कारागारतः मोचयिष्यामः वयम्'' इति ।

ततः ते साधवः परस्परं समालोचनं कृतवन्तः । अष्ट साधवः आरक्षकनिरीक्षकस्य वचनस्य पालनम् अङ्गी-कृतवन्तः । परम् उभौ साधू तथा कर्तुं न सहमतौ जातौ ।

तत् ज्ञात्वा आरक्षकनिरीक्षकेण उक्तम् - ''एतेषु वस्तुतः द्वावेव साधू स्तः । तौ एव मोचनम् अर्हतः । इतरे तु कारागारे एव स्थापनीयाः, यथायोग्यं दण्डनीयाः च'' इति ।